

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 november 2001

WETSONTWERP
**houdende wijziging van het Wetboek van
vennootschappen alsook van de wet van
2 maart 1989 op de openbaarmaking
van belangrijke deelnemingen in ter beurze
genoteerde vennootschappen en
tot reglementering van de openbare
overnameaanbiedingen**

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN MEVROUW **BARZIN** EN DE HEER **VAN
OVERTVELDT**

Art. 3

- Het 3° van de ontworpen tekst wijzigen als volgt:**
- A) in de ontworpen tekst, eerste lid, de woorden «een daarmee verbonden vennootschap of persoon zo-als bepaald in artikel 11» vervangen door de woorden «een Belgische dochteronderneming»;**
- B) in de ontworpen tekst, het eerste lid aanvullen als volgt:**
«wanneer die verrichtingen van die aard zijn dat ze de onafhankelijkheid van de commissaris in het gedrang kunnen brengen.»;
- C) in de ontworpen tekst, tweede lid, het woord «kan» vervangen door het woord «bepaalt».**

Voorgaand document :

Doc 50 **1211/ (2000/2001)** :
001 : Wetsontwerp.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 novembre 2001

PROJET DE LOI
**modifiant le code des sociétés et
la loi du 2 mars 1989 relative
à la publicité des participations
importantes dans les sociétés
cotées en bourse et réglementant
les offres publiques d'acquisition**

AMENDEMENTS

N° 1 DE MME **BARZIN** ET M. **VAN OVERTVELDT**

Art. 3

- Modifier dans le texte proposé le 3° comme suit:**
- A) dans le texte proposé, au premier alinéa, remplacer les mots «une société ou personne liée au sens de l'article 11» par les mots «une filiale belge»;**
- B) dans le texte proposé, compléter l'alinéa premier comme suit:**
«lorsque ces prestations sont de nature à mettre en cause l'indépendance du commissaire»;
- C) dans le texte proposé, à l'article 2, remplacer les mot «peut» par le mot «détermine»;**

Document précédent :

Doc 50 **1211/ (2000/2001)** :
001 : Projet de loi.

D) in de ontworpen tekst, tweede lid, het woord «bepalen» weglaten.

VERANTWOORDING

Dit amendement strekt ertoe drie wijzigingen aan te brengen in de derde paragraaf van artikel 3 van wetsontwerp 1211.

A) De eerste wijziging heeft betrekking op de toepassingssfeer van het verbod op het verlenen van bepaalde verrichtingen door de commissaris of door een Belgisch of buitenlands kabinet dat lid is van het netwerk waarbij hij is aangesloten.

De tekst van het ingediende wetsontwerp voorziet erin dat de commissaris of iedere persoon met wie hij een arbeidsovereenkomst heeft gesloten of met wie hij beroepshalve in samenwerkingsverband staat, geen niet in de wet omschreven verrichtingen mag hebben verleend in iedere verbonden vennootschap zoals omschreven in artikel 11 van het Wetboek van vennootschappen. Dat slaat dus zowel op Belgische als buitenlandse vennootschappen (met inbegrip van moeder- en zustermaatschappijen).

Dit amendement strekt ertoe dat verbod inzake het verlenen van verrichtingen te beperken tot de Belgische vennootschappen, en inzonderheid tot de gecontroleerde vennootschap en haar Belgische dochtermaatschappijen. Het lijkt immers onmogelijk van een in België gevestigde revisor te eisen dat hij zich zou vergewissen van de aard van de verrichtingen die door de kabinetten die lid zijn van het netwerk waartoe hij behoort worden verleend in alle vennootschappen van de groep in het buitenland gevestigde dochtermaatschappijen. Bovendien zal het begrip «verboden activiteit» in België niet noodzakelijk op dezelfde manier worden geïnterpreerd als in het buitenland.

Er zij op gewezen dat het begrip «Belgische dochtermaatschappij» een veel ruimer begrip is dan een Belgische consoliderende vennootschap. In die zin gaat het wetsontwerp verder dan de meeste internationale teksten die zich er doorgaans toe beperken de principes van onafhankelijkheid uit te breiden tot de dochtermaatschappijen van vennootschappen waarvoor een verplichting geldt om geconsolideerde rekeningen op te maken.

B) De tweede wijziging beoogt een teksttoevoeging aan het einde van het eerste lid van het 3° die ertoe strekt een band te scheppen tussen het verbod om bepaalde niet door de wet omschreven verrichtingen te verlenen en het feit dat die verrichtingen van die aard moeten zijn dat ze de onafhankelijkheid van de commissaris in het gedrang kunnen brengen. Die band tussen de eerste twee leden van het 3° geeft een grotere coherente aan de tekst en aan de aan de Koning verleende machting om de aard van die verrichtingen nader te omschrijven.

C) en D) De derde wijziging strekt ertoe te voorzien in een band tussen de uitvaardiging van de wet en een koninklijk besluit dat op een exhaustieve manier de verrichtingen zal vastleggen die van die aard zijn dat ze de onafhankelijkheid van de commissaris in het gedrang brengen. Zoals reeds vermeld in de memorie van toelichting, hebben zowel de ter zake regule-

D) dans le texte proposé, à l'alinéa 2, supprimer le mot «déterminer».

JUSTIFICATION

Le présent amendement a pour objectif d'apporter trois modifications au paragraphe 3° de l'article 3 du projet de loi DOC 50 1211/001.

A) La première modification est relative au champ d'application de l'interdiction de prêter certains services par le commissaire ou par un cabinet belge ou étranger membre du réseau auquel il est affilié.

Le texte du projet de loi, tel que déposé, prévoit que le commissaire ou toute personne avec laquelle il a conclu un contrat de travail ou se trouve, sous l'angle professionnel, dans des liens de collaboration ne peut avoir effectué des prestations non prévues par la loi dans toute société liée au sens de l'article 11 du Code des sociétés. Cela couvre donc aussi bien des sociétés belges qu'étrangères (en ce compris mère et sœurs).

Le présent amendement a pour objectif de limiter cette interdiction de prestations aux sociétés belges, en particulier la société contrôlée et ses filiales belges. Il apparaît en effet impossible d'exiger d'un réviseur établi en Belgique de s'assurer de la nature des prestations effectuées par les cabinets membres du réseau auquel il est affilié dans l'ensemble des sociétés du groupe filiales situées à l'étranger. En outre, la notion d'activité interdite en Belgique ne sera pas nécessairement interprétée de la même manière à l'étranger.

On notera que la notion de filiale belge est une notion plus large que la notion de filiale d'une société belge consolidante. Le projet de loi va en ce sens au delà de la plupart des textes internationaux qui se limitent généralement à étendre les principes d'indépendance aux filiales de sociétés soumises à une obligation d'établir des comptes consolidés.

B) La deuxième modification a pour objet l'ajout d'un texte à la fin de l'alinéa 1er du 3 visant à créer un lien entre l'interdiction de prêter certains services non prévus par la loi et le fait que ces prestations doivent être de nature à mettre en cause l'indépendance du commissaire. Ce lien entre les deux premiers alinéas du 3° donne une meilleure cohérence au texte et à l'habilitation donnée au Roi de déterminer la nature de ces prestations.

C) et D) La troisième modification vise à lier la promulgation de la loi à un arrêté royal qui déterminera de manière limitative les prestations qui seront de nature à mettre en cause l'indépendance du commissaire. Ainsi que cela est rappelé dans l'exposé des motifs, tant le régulateur américain, la *Securities and Exchange Commission*, que la Commission européenne ont

rende instantie in Amerika, de *Securities and Exchange Commission* als de Europese Commissie teksten gepubliceerd met een exhaustieve lijst van niet voor auditering in aanmerking komende verrichtingen die de onafhankelijkheidspositie van de commissaris in het gedrang kunnen brengen. Zoals reeds meermalen werd gesteld, is het nuttig dat België – vanuit het oogpunt van harmonisering en concurrentievermogen - een coherente lijn aanhoudt ten opzichte van wat terzake in Europa en op internationaal vlak van toepassing is.

Nr. 2 VAN MEVROUW BARZIN EN DE HEER VAN OVERTVELDT

Art. 23 (*nieuw*)

Een artikel 23 invoegen, luidend als volgt:

«Art. 23. — § 1. De artikelen 3 en 4 van deze wet worden van kracht bij de inwerkingtreding van het in artikel 133 van het Wetboek van vennootschappen bedoelde koninklijk besluit.

§ 2. Artikel 3 van deze wet is van toepassing op de prestaties en situaties die zijn ontstaan na de inwerkingtreding ervan.

§ 3. Artikel 4 van deze wet is van toepassing op de jaarverslagen die betrekking hebben op de boekjaren die ingaan na de inwerkingtreding ervan».

VERANTWOORDING

Dit amendement strekt ertoe inzake drie aspecten te voorzien in overgangsbepalingen.

Paragraaf 1 heeft tot doel de inwerkingtreding van de wetsbepalingen betreffende het verbod om sommige diensten die buiten de «audit» vallen, te koppelen aan de regelgevende bepalingen die beogen daarvan een beperkende lijst op te stellen (zie amendement nr. 1, C en D). Zo er geen band komt tussen de wetsbepalingen en de regelgevende bepalingen, zou de situatie van wie in België de wettelijk opgelegde controles verricht, haaks helemaal staan op die van de commissarissen die hun activiteiten ontplooien in de Europese Unie of erbuiten.

Paragraaf 2 heeft tot doel de revisor in staat te stellen een opdracht die werd aangevat voor de inwerkingtreding van de wetsbepalingen, af te werken. Op grond van de nieuwe wets- en regelgevende bepalingen zou zulks immers verboden zijn.

Paragraaf 3 heeft tot doel de informatieverplichting te beperken tot de jaarverslagen die betrekking hebben op de boekjaren die zullen ingaan na de inwerkingtreding van de wet. De ondernemingen moeten immers de mogelijkheid krijgen om

publié des textes où les services “non audit” qui risquent de porter atteinte à l’indépendance du commissaire sont déterminés de manière limitative. Ainsi que cela a été rappelé à de nombreuses reprises, il est utile que la Belgique adopte une ligne cohérente par rapport aux principes en vigueur en Europe et au niveau international pour des raisons d’harmonisation et de compétitivité.

N° 2 DE MME BARZIN ET M. VAN OVERTVELDT

Art. 23 (*nouveau*)

Compléter le projet de loi par un article 23, libellé comme suit:

« Art. 23.— § 1er. Les articles 3 et 4 entrent en vigueur au moment de l’entrée en vigueur de l’arrêté royal visé à l’article 133 du Code des sociétés.

§ 2. L’article 3 de la présente loi s’applique aux prestations et situations nées après son entrée en vigueur.

§ 3. L’article 4 s’applique aux rapports de gestion relatifs aux exercices prenant cours après son entrée en vigueur.»

JUSTIFICATION

L’amendement a pour objectif de prévoir des dispositions transitoires sur trois points.

Le premier paragraphe vise à lier l’entrée en vigueur des dispositions légales relatives à l’interdiction de prêter certains services “non audit” aux dispositions réglementaires ayant pour objet d’en déterminer la liste limitative (voir amendement n° 1 C et D). A défaut de ce lien entre les dispositions légales et réglementaires, les contrôleurs légaux pourraient se trouver en Belgique dans une position totalement incohérente par rapport aux auditeurs exerçant leurs activités au sein ou en dehors de l’Union européenne.

Le deuxième paragraphe a pour objet de permettre à un réisseur de terminer une mission commencée avant l’entrée en vigueur des dispositions légales et qui serait interdite à la lumière de ces nouvelles dispositions légales ou réglementaires.

Le troisième paragraphe vise à limiter l’obligation d’information aux rapports de gestion relatifs aux exercices qui prendront cours après l’entrée en vigueur de la loi. Il faut en effet laisser la possibilité aux entreprises de s’organiser dès le début

er bij het begin van een boekjaar voor te zorgen dat zowel de gecontroleerde vennootschap als de Belgische dochterondernemingen de informatie samenbrengen die zij moeten publiceren in het jaarverslag.

Nr. 3 VAN MEVROUW **BARZIN** EN DE HEER **VAN OVERTVELDT**

Art. 4bis (*nieuw*)

Een artikel 4bis invoegen, luidend als volgt:

«Art. 4bis. — Artikel 166 van hetzelfde Wetboek wordt gewijzigd als volgt:

A) de woorden «laten vertegenwoordigen door een accountant» worden vervangen door de woorden «laten vertegenwoordigen of bijstaan door een accountant»;

B) dit artikel wordt aangevuld als volgt: «, die in het raam van de uitvoering van die opdracht het recht heeft om de algemene vergadering bij te wonen».

VERANTWOORDING

De bescherming van de minderheidsaandeelhouder mag in het debat over *corporate governance* niet over het hoofd worden gezien. Die minderheidsaandeelhouder moet de zekerheid hebben over voldoende informatie te beschikken om zich over het beleid van de vennootschap te kunnen uitspreken; daartoe heeft hij onder meer de mogelijkheid, in de vennootschappen waar geen commissaris werd benoemd, om individueel de onderzoeks- en controlebevoegdheid van een commissaris uit te oefenen. Krachtens artikel 166 van het Wetboek van vennootschappen mag elke aandeelhouder zich door een accountant laten vertegenwoordigen.

De praktijk toont evenwel aan dat vigerende wetsbepalingen ter zake (opgenomen in de artikelen 166 en 167 van het Wetboek van vennootschappen) moeilijkheden doen rijzen aangaande de nadere uitoefening van die onderzoeks- en controlebevoegdheid. Zulks leidt in bepaalde gevallen tot rechtsonzekerheid.

Dit amendement strekt ertoe komaf te maken met de weinig eenduidige rechtsleer en rechtspraak, teneinde een correcte en samenhangende tenuitvoerlegging van de wetgeving te garanderen.

A. *Implieert het recht op vertegenwoordiging ook het recht op bijstand?*

Krachtens artikel 166 van het Wetboek van vennootschappen mag elke vennoot zich bij de uitoefening van zijn onderzoeks- en controlebevoegdheid door een accountant laten vertegenwoordigen.

¹ Art. 166 C. Soc.

d'un exercice social pour rassembler, tant au niveau de la société contrôlée que des filiales belges, les informations qu'elles seront tenues de publier au sein du rapport de gestion.

N° 3 DE MME **BARZIN** ET M.**VAN OVERTVELDT**

Art. 4bis (*nouveau*)

Insérer un article 4bis libellé comme suit:

«Art. 4bis. — L'article 166 du même Code est modifié comme suit:

A) entre les mots «se faire représenter» et les mots «par un expert comptable» insérer les mots «ou se faire assister»;

B) cet article est complété comme suit: «qui a le droit, dans le cadre de l'exécution de cette mission, d'assister à l'assemblée générale.».

JUSTIFICATION

La protection de l'actionnaire minoritaire fait partie intégrante du débat sur le «*corporate governance*». Pour garantir que cet actionnaire minoritaire dispose d'informations suffisantes pour pouvoir se prononcer sur la politique de la société, il se voit offrir entre autres la possibilité d'exercer individuellement les pouvoirs d'investigation et de contrôle dans les sociétés où aucun commissaire n'a été nommé. Dans ce cas, tout actionnaire peut se faire représenter par un expert-comptable.¹

En pratique, il s'est cependant avéré que le cadre législatif existant en la matière, contenu dans les articles 166 et 167 du Code des sociétés, soulève des questions à propos des modalités concrètes d'exercice de ces pouvoirs d'investigation et de contrôle, ce qui, dans certains cas, donne lieu à une insécurité juridique.

Le présent amendement a pour objectif de mettre un terme au manque de clarté dans la doctrine et la jurisprudence afin de garantir une application correcte et cohérente de la législation.

A. Le droit à la représentation implique-t-il aussi le droit à l'assistance ?

L'article 166 du Code des sociétés énonce que chaque associé peut se faire représenter par un expert-comptable dans l'exercice de ses pouvoirs d'investigation et de contrôle.

¹ Art. 166 C. Soc.

Dat artikel van de wet preciseert niet dat de accountant zijn cliënt-aandeelhouder mag bijstaan in de uitoefening van de onderzoeks- en controlebevoegdheid van de vennoot.

In de rechtsleer en de rechtspraak wordt er echter meestal van uitgegaan dat de accountant niet alleen de individuele vennoot (vennoten) vertegenwoordigt, maar hem (hen) ook mag bijstaan; dat gebeurt overeenkomstig de stelling dat wie gemachtigd is om verstrekkende daden te stellen, ook minder verstrekkende handelingen mag verrichten. De memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van het bedrijfsrevisoraat bevat overigens een bijkomende argument in die zin: er wordt met name aangegeven dat in hetzelfde geval het artikel erin voorziet dat elke vennoot zich mag laten vertegenwoordigen en, *a fortiori*, zich mag laten bijstaan (Stuk Kamer nr. 552/1, blz. 14, 1982-83).

Op grond van een en ander en met het oog op een grotere rechtszekerheid strekt het amendement ertoe in de wet explicet te preciseren dat «vertegenwoordiging» ook «bijstand» impliceert.

B. Heeft de accountant bij de uitoefening van de individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid van de vennoot het recht om de algemene vergadering bij te wonen?

Een deel van de rechtsleer staat achter de stelling dat het recht op bijstand door een accountant *de facto* impliceert dat deze de algemene vergadering mag bijwonen. Die rechtsgeleerden steunen zich daarbij op de verwijzing, in het Wetboek van vennootschappen, naar de onderzoeks- en controlebevoegdheden van een commissaris om te stellen dat de accountant de toegang tot de algemene vergadering niet mag worden ontzegd.

Anderen dan weer huldigen het tegenovergestelde standpunt, op grond van het feit dat de accountant bij de uitoefening van de onderzoeks- en controlebevoegdheid van de vennoot louter en alleen de mandataris is van de betrokken vennoot (vennoten) en dus alleen de belangen van die laatste(n) verdedigt.

L'article de la loi ne précise pas que l'expert-comptable peut assister son client actionnaire dans l'exercice des pouvoirs d'investigation et de contrôle de l'associé.

Cependant, conformément à l'adage «qui peut le plus, peut le moins»², la majorité de la doctrine et de la jurisprudence³ accepte que l'expert-comptable non seulement représente l'associé (ou les associés) individuel(s), mais puisse aussi l'assister (les assister). L'exposé des motifs du projet de loi réformant le révisorat d'entreprise fournit un argument supplémentaire en ce sens. Celui-ci indique notamment que dans la même hypothèse, «l'article⁴ prévoit que chaque associé peut se faire représenter et, *a fortiori*, se faire assister».

A la lumière de ces considérations et dans la perspective d'une plus grande sécurité juridique, l'amendement vise à apporter une précision explicite dans la loi que la «représentation» implique aussi «l'assistance».

B. L'expert-comptable a-t-il le droit, dans l'exercice des pouvoirs individuels d'investigation et de contrôle des associés, d'assister à l'assemblée générale?

Une partie de la doctrine défend le point de vue selon lequel le droit à l'assistance d'un expert-comptable implique de fait que celui puisse être présent à l'assemblée générale. Ces auteurs s'appuient sur la référence, dans le Code des sociétés, aux pouvoirs d'investigation et de contrôle d'un commissaire pour soutenir que l'expert-comptable ne peut se voir privé de l'accès à l'assemblée générale.

D'autres répondent à cette question par la négative en considérant que l'expert-comptable, dans l'exercice des pouvoirs d'investigation et de contrôle des associés, est uniquement un mandataire de l'associé ou des associés en question et ne fait dès lors que défendre les intérêts de ce(s) dernier(s).

² B. TILLEMAN, *De geldigheid van besluiten van de algemene vergadering. Het nieuwe artikel 190bis Venn. W.*, Biblo, Kalmthout, 1994, 216; K. GEENS, «Over de uitgestrektheid van de individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid van de vennoot en over zijn vertegenwoordiging door een accountant», (note sous Comm. (réf.) Dendermonde 1er mars 1989), *T.R.V.* 1989, 226.

³ J. 't KINT, *Les modifications apportées au droit des sociétés anonymes par la loi du 5 décembre 1984 et par la loi du 21 février 1985*, Brussel, Larcier, 1985, 168; J. LIEVENS, «De wettelijke bescherming van de minderheidsaandeelhouder», *T.R.V.* 1988, éd. Suppl., 38; P. VANDEPITTE et J.M. GOLLIER, «De individuele controlebevoegdheid van de vennoot in kleine en middelgrote vennootschappen: enkele beschouwingen», (note sous Comm. réf.. Bruxelles 20 décembre 1988), *T.R.V.* 1990, 578; A. GOEMINNE, «Het controlerecht van de individuele vennoot», (note sous Anvers 21 novembre 1995), *A.J.T.* 1996-'97, 77; W. DERIJCKE, «Le pouvoir individuel d'investigation et de contrôle dans la société anonyme par ses actionnaires: amicitia furor brevis est?», *Rev. Prat. Soc.* 1999, 316; H. JONGELING, *Jaarvergadering en jaarverslag 2001*, ced. Samsom, Diegem, 2001, 70; Bruxelles 14 janvier 1999, *Rev. prat. soc.* 1999, 301, note DERIJCKE, W..

⁴ Est visé: l'article 64, §2 L.C.S.C.

² B. TILLEMAN, *De geldigheid van besluiten van de algemene vergadering. Het nieuwe artikel 190bis Venn. W.*, Biblo, Kalmthout, 1994, 216; K. GEENS, «Over de uitgestrektheid van de individuele onderzoeks- en controlebevoegdheid van de vennoot en over zijn vertegenwoordiging door een accountant», (note sous Comm. (réf.) Dendermonde 1er mars 1989), *T.R.V.* 1989, 226.

³ J. 't KINT, *Les modifications apportées au droit des sociétés anonymes par la loi du 5 décembre 1984 et par la loi du 21 février 1985*, Brussel, Larcier, 1985, 168; J. LIEVENS, «De wettelijke bescherming van de minderheidsaandeelhouder», *T.R.V.* 1988, éd. Suppl., 38; P. VANDEPITTE et J.M. GOLLIER, «De individuele controlebevoegdheid van de vennoot in kleine en middelgrote vennootschappen: enkele beschouwingen», (note sous Comm. réf.. Bruxelles 20 décembre 1988), *T.R.V.* 1990, 578; A. GOEMINNE, «Het controlerecht van de individuele vennoot», (note sous Anvers 21 novembre 1995), *A.J.T.* 1996-'97, 77; W. DERIJCKE, «Le pouvoir individuel d'investigation et de contrôle dans la société anonyme par ses actionnaires: amicitia furor brevis est?», *Rev. Prat. Soc.* 1999, 316; H. JONGELING, *Jaarvergadering en jaarverslag 2001*, ced. Samsom, Diegem, 2001, 70; Bruxelles 14 janvier 1999, *Rev. prat. soc.* 1999, 301, note DERIJCKE, W..

⁴ Est visé: l'article 64, §2 L.C.S.C.

Het amendement strekt ertoe de wet te verduidelijken, door uitdrukkelijk te vermelden dat de accountant het recht heeft de algemene vergadering bij te wonen.

Die precisering heeft een aantal redenen.

Het valt moeilijk hard te maken dat de bij wet bepaalde onderzoeks- en controlebevoegdheid van de aandeelhouder ophoudt op het einde van de algemene vergadering, hetgeen impliceert dat de accountant die krachtens dat Wetboek de aandeelhouder daarbij vertegenwoordigt of bijstaat, een zelfde toegang tot de algemene vergadering moet krijgen. Zo de accountant bij het vervullen van die opdracht afwezig moet blijven op de algemene vergadering, dreigt hij immers verstoken te blijven van bepaalde informatie⁵ die van wezenlijk belang kan zijn voor de correcte uitoefening van zijn opdracht, die hij vervult overeenkomstig de bij wet bepaalde onderzoeks- en controlebevoegdheid van de venoot.

Aangezien de aandeelhouder in het raam van zijn bij wet bepaalde onderzoeks- en controlebevoegdheden de toegang tot de algemene vergadering niet mag worden ontzegd, lijkt het voor de hand liggend dat de accountant, die door de aandeelhouder met die bevoegdheden wordt belast dan wel de aandeelhouder bijstaat in de uitoefening ervan, evenmin de toegang tot de algemene vergadering mag worden ontzegd.

Nr. 4 VAN MEVROUW BARZIN EN DE HEER VAN OVERTVELDТ

Art. 4

Dit artikel vervangen door wat volgt:

«Art. 4. — Artikel 134 van hetzelfde Wetboek wordt gewijzigd als volgt:

1° § 2 wordt vervangen door wat volgt:

«§ 2. De vervulling door de commissaris van uitzonderlijke werkzaamheden kan slechts worden bezoldigd door de vennootschap waarvan hij de rekeningen controleert of door een Belgische dochteronderneming voor zover het jaarverslag verantwoording verstrekt over hun voorwerp en de eraan verbonden bezoldiging. In het jaarverslag wordt een onderscheid gemaakt, naar gelang de prestaties al dan niet binnen de opdracht van de commissaris vallen»;

2°. in § 4 worden de woorden «door de vennootschap worden bezoldigd» vervangen door de woorden «worden bezoldigd door de vennootschap waarvan de commissaris de rekeningen controleert of door een Belgische dochteronderneming».

⁵. Il suffit de songer au droit des associés de poser des questions, qui est exercé à l'assemblée générale.

L'amendement vise à apporter un éclaircissement de la loi en mentionnant expressément que l'expert-comptable a le droit d'assister à l'assemblée générale.

Cette précision est nécessaire pour les raisons suivantes:

On peut difficilement soutenir que les pouvoirs légaux d'investigation et de contrôle de l'actionnaire prennent fin à l'assemblée générale. Cela implique que l'expert-comptable qui, en vertu de cette loi, représente ou assiste l'actionnaire dans cette tâche doit avoir le même accès à l'assemblée générale. L'absence de l'expert-comptable à l'assemblée générale dans le cadre de cette tâche pourrait en effet l'isoler de certaines informations⁵, essentielles pour l'accomplissement correct de sa mission dans le cadre des pouvoirs légaux d'investigation et de contrôle des associés.

Etant donné que l'actionnaire ne peut être privé de l'accès à l'assemblée générale dans l'exercice de ses pouvoirs légaux d'investigation et de contrôle, il semble évident que l'expert-comptable, à qui l'actionnaire délègue ces pouvoirs ou qui assiste l'actionnaire dans l'exercice de ceux-ci, ne peut pas davantage se voir refuser l'accès à l'assemblée générale.

Nº 4 DE MME BARZIN ET M. VAN OVERTVELDТ

Art. 4

Remplacer cet article comme suit:

«Art. 4. — L'article 134 du même code est modifié comme suit:

1° le § 2 est remplacé comme suit:

«§ 2. L'accomplissement par le commissaire de prestations et ne peut être rémunéré par la société dont il vérifie les comptes ou une filiale belge par des émoluments que pour autant qu'il soit rendu compte dans le rapport de gestion de leur objet ainsi que de la rémunération y afférente. Le rapport de gestion opérera une ventilation selon que les prestations sont ou non effectuées dans le cadre du mandat de commissaire.»;

2° au § 4, les mots «dont le commissaire vérifie les comptes ou une filiale belge» sont insérés entre les mots «par la société» et les mots «que pour autant».

⁵. Il suffit de songer au droit des associés de poser des questions, qui est exercé à l'assemblée générale.

VERANTWOORDING

De tekst het wetsontwerp, zoals die werd ingediend, bepaalt dat de commissaris in zijn verslag melding moet maken van de aard van de prestaties die hijzelf (dan wel een Belgisch of buitenlands kabinet dat behoort tot zijn samenwerkingsverband) heeft geleverd voor een gecontroleerde vennootschap of voor elke daarmee verbonden vennootschap, zoals bepaald bij artikel 11 van het Wetboek van vennootschappen. Die bepaling heeft dus betrekking op de Belgische én de buitenlandse vennootschappen.

In de (meeste) landen van de Europese Unie wordt geen toepassing gemaakt van het principe waarbij hetzij de aard van de prestaties, hetzij de honoraria, hetzij beide elementen samen moeten worden vermeld in het verslag van de commissaris.

De eerste wijziging voorziet erin die verplichting in te stellen voor het jaarverslag, zoals bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen, veeleer dan voor het in artikel 144, eerste lid, 7°, van datzelfde Wetboek bedoelde verslag van de commissaris. Die verplichting komt immers in de eerste plaats het bestuursorgaan toe. Overigens dient de commissaris er zich krachtens artikel 144, 4°, van datzelfde Wetboek van te vergewissen dat het bestuursorgaan die verplichting nakomt.

Voorts is het wenselijk dat in België de standaardtekst van het verslag van de commissaris zo nauw mogelijk aansluit met de tekst van de internationale normering ter zake.

Die *International Auditing Standards* bepalen evenwel niet dat de commissaris in zijn verslag melding moet maken van prestaties en/of de eraan verbonden bezoldiging.

De tweede wijziging strekt ertoe die verplichte vermelding van het doel van de prestatie én van de eraan verbonden bezoldiging te beperken tot de Belgische vennootschappen, dus de gecontroleerde vennootschap en de Belgische dochterondernemingen ervan. Het komt onrealistisch over dat de tekst van het wetsontwerp zou verwijzen naar alle Belgische en buitenlandse vennootschappen van de groep (verbonden vennootschappen in de zin van artikel 11 van het Wetboek van vennootschappen). Het lijkt immers moeilijk zoniet onmogelijk om al die informatie aangaande een zo groot geheel van vennootschappen samen te brengen.

Die beide wijzigingen brengen ook mee dat in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen aanpassingen moeten worden aangebracht, meer bepaald in § 2 (prestaties door de commissaris) en § 4 (prestaties door een kabinet dat deel uitmaakt van het samenwerkingsverband), waarbij de vigerende verplichting wordt uitgebreid tot de Belgische dochterondernemingen van de gecontroleerde vennootschap.

Tot slot strekt het amendement ertoe elke bezoldiging van de revisor openbaar te maken, met een onderscheid naar gelang die prestaties al dan niet worden verricht in het raam van zijn opdracht als commissaris. Een en ander gebeurt met het oog op transparantie, overeenkomstig de internationale aanbevelingen ter zake.

JUSTIFICATION

Le texte du projet de loi, tel que déposé, prévoit que le commissaire doit déclarer dans son rapport la nature des prestations fournies par lui-même ou par un cabinet belge ou étranger membres du réseau auquel il est affilié à une société contrôlée ou à toute société liée au sens de l'article 11 du Code des sociétés. Cela couvre donc aussi bien des sociétés belges qu'étrangères.

La mention soit de la nature des prestations soit des honoraires soit des deux éléments dans le rapport du commissaire n'est pas un principe appliqué dans (la majorité) des pays de l'Union européenne.

La première modification consiste à prévoir cette obligation au niveau du rapport de gestion visé à l'article 134 du Code des sociétés plutôt qu'au niveau du rapport du commissaire visé à l'article 144, al 1er, 7[°] du Code des sociétés. Cette obligation résulte en effet au premier chef de l'organe de gestion. Le commissaire doit en outre s'assurer du respect de cette obligation par l'organe de gestion sur base de l'art. 144, 4[°] du Code des sociétés.

Il est par ailleurs souhaitable que le texte standard du rapport du commissaire en Belgique soit le plus similaire possible du texte des normes internationales.

Or, au niveau des normes internationales (*International Auditing Standards*), il n'est pas prévu de mention par le commissaire dans son rapport de prestations et/ou de rémunération y attachées.

La deuxième modification vise à limiter cette obligation de mention d'une part de l'objet de la prestation et d'autre part de la rémunération y attachée aux sociétés belges, à savoir la société contrôlée et ses filiales belges. Le renvoi par le texte du projet de loi à l'ensemble des sociétés du groupe belges et étrangères (sociétés liées au sens de l'article 11 du Code des sociétés) ne paraît pas réaliste. Il semble en effet difficile, voire impossible, de pouvoir rassembler ces informations sur un ensemble de sociétés aussi vaste.

Ces deux modifications entraînent une adaptation de l'article 134, § 2, (prestations par le commissaire) et 134, § 4, (prestations par un cabinet membre du réseau) du Code des sociétés en étendant l'obligation actuelle aux filiales belges de la société contrôlée.

De plus, dans une optique de transparence, conformément aux recommandations internationales en la matière, l'amendement vise à assurer une publicité pour l'ensemble des émoluments pour lesquels le réviseur est rémunéré avec une ventilation selon que les prestations sont ou ne sont pas effectuées dans le cadre du mandat de commissaire.

Anne BARZIN (PRL FDF MCC)
Serge VAN OVERTVELD (PRL FDF MCC)